

Zeszyt metodologiczny
Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej
Methodological report
Distribution of wages and salaries in the national economy

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy Statistical Office in Bydgoszcz

Bydgoszcz 2024

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy
The Statistical Office in Bydgoszcz

Zespół autorski

Editorial team

Pracownicy Ośrodka Inżynierii Danych oraz Pracownicy Ośrodka Badań i Analiz Rynku Pracy

Kierujący

Supervisor

Wiesława Gierańczyk

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Adam Mańkowski, Jacek Pruski

Tłumaczenie

Translation

Zbigniew Osypiuk

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną GUS

Methodological report, reviewed by the Methodological Commission of Statistics Poland

Publikacja dostępna na stronie internetowej:

Publication available on website:

<https://stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Metadane

Tytuł zeszytu metodologicznego	Zeszyt metodologiczny Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej
Autorzy	Urząd Statystyczny w Bydgoszczy
Zakres podmiotowy badania	Osoby ubezpieczone w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych z tytułu zatrudnienia we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej. Jednostkami analizy statystycznej i jednostkami obserwacji są poszczególne zatrudnienia (tzn. w przypadku osób posiadających więcej niż jedno zatrudnienie, każde z nich rozpatrywane jest osobno).
Zakres przedmiotowy badania	Wynagrodzenia w gospodarce narodowej.
Rodzaj i metoda badania	Badanie pełne realizowane w całości na podstawie danych ze źródeł administracyjnych.
Narzędzia zbierania danych/źródła danych	Administracyjne źródła danych: <ul style="list-style-type: none"> • Centralny Rejestr Płatników Składek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, • Centralny Rejestr Ubezpieczonych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, • Centralny Rejestr Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników. Statystyczne źródła danych: <ul style="list-style-type: none"> • Baza Jednostek Statystycznych. Procedura zbierania danych – zbiory są przekazywane do Głównego Urzędu Statystycznego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Ministerstwo Finansów. Podstawą prawną przekazywania danych przez wymienionych gestorów jest Program badań statystycznych statystyki publicznej.
Prezentacja rezultatów badania	Publikacje, tablice wynikowe i opracowania zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok.
Wykorzystywane klasyfikacje	Polska Klasyfikacja Działalności PKD 2007 – spójna z NACE Rev. 2: https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pkd_07.htm Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju TERYT: http://eteryt.stat.gov.pl/ Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NUTS: https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/ System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych KTS: https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/system-kts/ Klasyfikacja Zawodów i Specjalności KZiS https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/kzs/kzs_pp.htm
Data opracowania zeszytu metodologicznego	Czerwiec 2024

Spis treści

Metadane	3
Ważniejsze skróty	5
Wstęp	6
Rys historyczny	7
1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania	8
1.1. Zakres podmiotowy	8
1.2. Zakres przedmiotowy	8
2. Rodzaj i metoda badania	9
3. Źródła danych	10
4. Zmienne występujące w badaniu	12
4.1. Charakterystyka zmiennych	12
4.2. Definicje kluczowych pojęć	12
4.3. Podstawowe wskaźniki wynagrodzeń	14
4.3.1. Identyfikacja osób zatrudnionych	15
4.3.2. Metodyka ustalania miesięcznego wymiaru etatu	15
4.3.3. Metodyka szacowania wynagrodzeń	16
4.3.4. Metodyka obliczania podstawowych wskaźników w badaniu	19
5. Organizacja i zarządzanie realizacją badania	22
6. Prezentacja wyników badania	23
7. Ocena jakości badania	24
Bibliografia	26
Dodatek A. Porównanie podstawowych definicji i metodyki badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz badania Wynagrodzenia w gospodarce narodowej.	28
Załącznik 1. Wykaz kodów tytułu ubezpieczenia ZUS	30
Załącznik 2. Wykaz kodów świadczenia/przerwy ZUS	35
Załącznik 3. Lista zmiennych źródłowych	37
Załącznik 4. Zmiany w zeszycie metodologicznym	39

Ważniejsze skróty

Skrót	Znaczenie
BJS	Baza Jednostek Statystycznych
CRP KEP	Centralny Rejestr Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników
GUS	Główny Urząd Statystyczny
MF	Ministerstwo Finansów
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności
PKD 2007	Polska Klasyfikacja Działalności 2007
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
TERYT	Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wstęp

Niniejszy zeszyt jest dokumentem poświęconym metodyce badania wynagrodzeń w gospodarce narodowej i ich rozkładu na podstawie danych pochodzących ze źródeł administracyjnych. Metodyka ta wykorzystana została w badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej, którego celem jest dostarczenie informacji dotyczących przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz mediany wynagrodzeń miesięcznych w gospodarce narodowej. Badanie bazuje na danych pochodzących z rejestrów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz uzupełniająco na danych z rejestrów Ministerstwa Finansów i danych z Bazy Jednostek Statystycznych GUS.

Zeszyt metodologiczny składa się z siedmiu rozdziałów. Rozdział pierwszy określa zakres podmiotowy i przedmiotowy badania. Drugi rozdział opisuje rodzaj i metodę badania, a rozdział trzeci wykorzystane źródła danych. W rozdziale czwartym określone zostały zmienne występujące w badaniu, definicje podstawowych pojęć oraz wskaźniki i metody ich wyznaczania. Rozdział piąty przedstawia organizację i sposób realizacji badania, a rozdział szósty proponowane formy prezentacji wyników z uwzględnieniem możliwych przekrojów agregacji danych. W ostatnim – siódmym rozdziale – dokonano oceny jakości badania. Natomiast w Dodatku A przedstawiono porównanie podstawowych definicji i metodyki badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz badania Wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Informacje o zmianach w stosunku do poprzednich edycji Zeszytu metodologicznego zawarto w Załączniku 4.

Badanie Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej ma dostarczać danych, które jak najlepiej opisują rzeczywisty poziom wynagrodzeń przy jednoczesnym zachowaniu możliwie jak największej zgodności definicyjnej z badaniem 1.24.01 Wynagrodzenia w gospodarce narodowej [1, 2] oraz przy uwzględnieniu metodyki stosowanej przez gestorów źródeł administracyjnych. Metodyka badania jest powiązana z uwarunkowaniami prawnymi gestorów i w przypadku konieczności dostosowania metodyki do zmian prawnych u gestorów zeszyt będzie uzupełniany i aktualizowany.

Podstawę prawną badań prowadzonych przez statystykę publiczną stanowi Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej [9]. Zakres i terminy pozyskiwanych danych oraz zakres tematyczny, źródła danych, terminy realizacji badań, rodzaje informacji wynikowych i terminy upowszechniania danych określone są w Programie badań statystycznych statystyki publicznej wprowadzanym co roku rozporządzeniem Rady Ministrów.

Rys historyczny

Od 2009 roku Urząd Statystyczny w Bydgoszczy prowadzi działania zmierzające do wykorzystania informacji pochodzących z rejestrów administracyjnych oraz systemów informacyjnych administracji publicznej jako źródeł danych do badań statystycznych rynku pracy i wynagrodzeń. Początkowo w prace nad tym zagadnieniem zaangażowany był także Departament Rynku Pracy GUS.

W 2016 roku dzięki nowelizacji Ustawy o statystyce publicznej GUS uzyskał prawo dostępu do danych jednostkowych identyfikowalnych ze źródeł administracyjnych. Do Programu badań statystycznych statystyki publicznej wprowadzono zapisy, w których sprecyzowano zakres i terminy przekazywania danych do GUS.

W latach 2017-2018, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna, zrealizowano pracę badawczą pt. Opracowanie metodologii i oszacowanie liczby pracujących w gospodarce narodowej według głównego miejsca pracy i miejsca zamieszkania na poziomie powiatów, stopy bezrobocia rejestrowanego na poziomie gmin oraz miar wynagrodzeń brutto na poziomie powiatów [5]. Jej głównym celem było opracowanie metodyki pozyskiwania informacji o liczbie pracujących oraz o miarach wynagrodzeń brutto w gospodarce narodowej na poziomie powiatów w podziale na płeć i grupy sekcji PKD 2007 na podstawie danych ze źródeł administracyjnych. Realizacja tego celu wymagała analizy danych gromadzonych w systemach informacyjnych administracji publicznej pod kątem możliwości wykorzystania w statystyce rynku pracy oraz opracowania metodyki wyznaczania wynagrodzeń oraz miar wynagrodzeń opartych na tych danych. Przeprowadzone prace wykazały, że konieczne jest dostosowanie metodyki badania do danych dostępnych w źródłach administracyjnych. Niezbędne było przyjęcie kompromisu w zakresie porównywalności uzyskanych danych, ograniczonych potrzebami i uwarunkowaniami prawnymi gestorów źródeł administracyjnych, z danymi zbieranymi obecnie przez statystykę publiczną w ramach funkcjonującego badania. W prezentowanym badaniu GUS wykorzystuje wtórnie dane zbierane przez gestorów na własne potrzeby, a cele funkcjonowania rejestrów administracyjnych różnią się od celów działania statystyki publicznej. Dlatego m.in. pojęcia stosowane w rejestrach nie zawsze pokrywają się z definicjami wykorzystywanymi w statystyce.

W kolejnych latach uzyskanie od gestorów dodatkowych danych pozwoliło na poprawę metodyki ustalania liczby pracujących oraz szacowania wynagrodzeń. Pierwszym rezultatem tych prac było opublikowanie na początku 2021 roku Zeszytu metodologicznego Pracujący w gospodarce narodowej według źródeł administracyjnych [4].

Następnym krokiem było przygotowanie Zeszytu metodologicznego Wynagrodzenia w gospodarce narodowej na podstawie źródeł administracyjnych. Metodyka szacowania wynagrodzeń będąca tematem tej publikacji jest powiązana z metodyką identyfikowania pracujących, opisaną w poprzednim zeszycie metodologicznym, oraz bazuje na zdobytych wówczas doświadczeniach przy pracy z rejestrami administracyjnymi. Po pozytywnym przyjęciu zeszytu metodologicznego przez Komisję Metodologiczną GUS i przeanalizowaniu zgłoszonych uwag podjęto decyzję o wprowadzeniu badania do Programu badań statystycznych statystyki publicznej ze zmienioną nazwą tj. Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej. Zeszyt metodologiczny został zaktualizowany i dostosowany do tej zmiany.

1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania

1.1. Zakres podmiotowy

Zakres podmiotowy obejmuje osoby ubezpieczone w ZUS z tytułu zatrudnienia we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej.

Jednostkami analizy statystycznej i jednostkami obserwacji są poszczególne zatrudnienia (tzn. w przypadku osób posiadających więcej niż jedno zatrudnienie, każde z nich rozpatrywane jest osobno).

1.2. Zakres przedmiotowy

Przedmiotem badania są wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

W badaniu rozpatrywane są wynagrodzenia za pracę wykonywaną na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego, które stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne. Są to przede wszystkim wypłaty pieniężne oraz pieniężna wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, a w szczególności wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, dodatki, nagrody czy ekwiwalenty za niewykorzystany urlop. Badanie nie obejmuje nagród jubileuszowych, które nie są wypłacane częściej niż co 5 lat, odpraw emerytalnych i rentowych oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych żołnierzy i funkcjonariuszy. Badanie obejmuje natomiast wypłaty z tytułu umów zleceń, umów o dzieło lub umów agencyjnych zawieranych z tym samym pracodawcą bądź na rzecz tego samego pracodawcy, u którego dana osoba jest zatrudniona na podstawie stosunku pracy.

Podstawowymi wskaźnikami obliczanymi w badaniu są przeciętne miesięczne wynagrodzenie oraz mediana wynagrodzeń miesięcznych.

2. Rodzaj i metoda badania

Badanie Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej jest badaniem pełnym, realizowanym co miesiąc, po upływie około 90 dni od zakończenia miesiąca, którego dotyczą dane.

Badanie jest w całości realizowane na podstawie danych z następujących rejestrów administracyjnych:

- Centralny Rejestr Płatników Składek oraz Centralny Rejestr Ubezpieczonych, których gestorem jest ZUS,
- Centralny Rejestr Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, którego gestorem jest MF.

W badaniu wykorzystywane są również dane pochodzące z prowadzonej przez GUS Bazy Jednostek Statystycznych.

3. Źródła danych

Podstawą badania są administracyjne źródła danych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Kompleksowy System Informatyczny, w tym Centralny Rejestr Płatników Składek oraz Centralny Rejestr Ubezpieczonych

Głównym celem systemu jest ewidencjonowanie składek na indywidualnych kontach ubezpieczonych, ponadto ustalanie prawa oraz wysokości wypłat emerytur, rent oraz zasiłków z ubezpieczenia społecznego, a także obsługa zwolnień lekarskich. Dane w systemie aktualizowane są na podstawie dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących osób ubezpieczonych nadsyłanych przez płatników składek, dokumentów dotyczących zwolnień z tytułu choroby oraz rejestrów państwowych.

Wyróżnia się następujące rodzaje ubezpieczeń:

- ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe),
- ubezpieczenie zdrowotne.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych [10]. Ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu obowiązkowo podlegają m.in.: osoby uzyskujące przychód z tytułu zatrudnienia, który stanowi ich wynagrodzenie.

Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu reguluje Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [11]. Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają m.in. wszystkie osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi zgodnie z Ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych [10], ale również osoby, które są objęte innym systemem zabezpieczenia emerytalnego, np. funkcjonariusze, sędziowie, prokuratorzy.

Płatnik składek ma obowiązek zgłosić osobę ubezpieczoną do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego, comiesięcznie rozliczać i opłacać należne składki w odpowiednich terminach (jednostki budżetowe i samorządowe zakłady budżetowe do 5 dnia następnego miesiąca, płatnicy posiadający osobowość prawną do 15 dnia następnego miesiąca, pozostali płatnicy składek do 20 dnia następnego miesiąca), a w przypadku ustania tytułu do ubezpieczeń wyrejestrować ją. Zasady podlegania ubezpieczeniom nie są jednolite dla wszystkich ubezpieczonych w ZUS i są zależne od tytułu ubezpieczenia.

Głównymi informacjami dostępnymi w rejestrze ZUS, z punktu widzenia badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej są: podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, wymiar czasu pracy, kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe (finansowanych przez ubezpieczonego), informacja o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, data objęcia ubezpieczeniem, tytuł ubezpieczenia, informacja o otrzymywaniu świadczenia lub przerwie w opłacaniu składek, płeć, rok urodzenia, numer PESEL, cechy adresowe osoby ubezpieczonej.

Szczegółowy wykaz zmiennych został zamieszczony w Załączniku 3.

Ministerstwo Finansów – Centralny Rejestr Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników

Celem systemu jest spełnianie obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz wykonywania przez administrację podatkową określonych prawem zadań realizowanych dla dobra publicznego. W rejestrze gromadzone są dane o osobach fizycznych, osobach prawnych, jednostkach organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz innych podmiotach, jeśli na podstawie odrębnych ustaw są podatnikami oraz o płatnikach podatków i składek ubezpieczeniowych. Dane w systemie aktualizowane są informacjami z rejestru PESEL oraz na podstawie dokumentów i zgłoszeń aktualizacyjnych podatników.

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników [13] podatnicy są zobowiązani do dokonania zgłoszenia identyfikacyjnego do naczelnika urzędu skarbowego albo organu właściwego na podstawie odrębnych przepisów. Zgłoszenia identyfikacyjnego dokonuje się jednokrotnie, bez względu na rodzaj oraz liczbę opłacanych przez podatnika podatków, formę opodatkowania, liczbę oraz rodzaje prowadzonej działalności gospodarczej oraz liczbę prowadzonych przedsiębiorstw. Zgłoszenia identyfikacyjnego nie dokonują podatnicy będący osobami fizycznymi objętymi rejestrem PESEL nieprowadzący działalności gospodarczej lub niebędący zarejestrowanymi podatnikami podatku od towarów i usług.

Podstawowymi informacjami, z punktu widzenia badania, dostępnymi w rejestrze są cechy identyfikacyjne i adresowe podatników oraz cechy adresowe i informacje o rodzaju działalności płatników. Dane z CRP KEP są wykorzystywane pomocniczo, do uzupełniania informacji uzyskanych z ZUS.

Szczegółowy wykaz zmiennych został zamieszczony w Załączniku 3.

Główny Urząd Statystyczny – Baza Jednostek Statystycznych

Baza ta pełni rolę rejestru statystycznego przedsiębiorstw. Jej celem jest zapewnienie informacji niezbędnych do tworzenia operatów do badań statystycznych dotyczących działalności podmiotów gospodarki narodowej realizowanych przez statystykę publiczną. Głównym źródłem danych dla BJS jest Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON, a aktualizacja danych dokonywana jest na podstawie wielu źródeł, m.in. zestawów danych GUS, MF i ZUS. Na bieżąco aktualizowane są w BJS cechy podmiotów takie jak: stan prawno-ekonomiczny, rodzaj działalności (zgodny z klasyfikacją PKD 2007) czy cechy adresowe.

Podstawowymi cechami podmiotów dostępnymi w BJS, wykorzystywanymi w niniejszym badaniu, są cechy prawno-organizacyjne, własnościowe oraz rodzaj działalności (zgodny z klasyfikacją PKD 2007). Dane te są wykorzystywane pomocniczo, do uzupełniania informacji uzyskanych z ZUS i CRP KEP.

Szczegółowy wykaz zmiennych został zamieszczony w Załączniku 3.

4. Zmienne występujące w badaniu

4.1. Charakterystyka zmiennych

W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej występują zarówno zmienne charakteryzujące zatrudnionych oraz ich zatrudnienia, jak i zmienne opisujące podmioty gospodarki narodowej, w których są oni zatrudnieni.

Cechy opisujące osoby zatrudnione oraz ich zatrudnienia to:

- wynagrodzenie miesięczne,
- wymiar etatu,
- wynagrodzenie miesięczne przeliczone na pełny etat,
- płeć,
- wiek,
- obywatelstwo,
- miejsce zamieszkania w układzie makroregionów, regionów, województw, podregionów, powiatów i gmin,
- zawód wykonywany.

Cechy opisujące podmioty, w których osoby zatrudnione świadczą pracę to:

- wielkość (mierzona liczbą pracujących),
- rodzaj działalności (zgodny z klasyfikacją PKD 2007),
- miejsce siedziby w układzie makroregionów, regionów, województw, podregionów, powiatów i gmin,
- sektor własności.

Dane wynikowe tego badania mają charakter jednostkowy, zatem istnieje możliwość ich dowolnego agregowania według cech opisujących osoby zatrudnione oraz ich zatrudnienia, a także według cech podmiotu.

4.2. Definicje kluczowych pojęć

Definicje stosowane w badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej¹

Zatrudnienie to każda praca na podstawie stosunku pracy (nawiązanego na podstawie umowy o pracę, powołania, mianowania lub wyboru) lub stosunku służbowego, niezależnie od wymiaru czasu pracy oraz okresu, na który została zawarta umowa.

Zatrudnieni to osoby wykonujące pracę na podstawie stosunku pracy (nawiązanego na podstawie umowy o pracę, powołania, mianowania lub wyboru) lub stosunku służbowego, niezależnie od wymiaru czasu pracy oraz okresu, na który została zawarta umowa.

Wynagrodzenie to wypłaty pieniężne (lub pieniężna wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty) z tytułu stosunku pracy lub stosunku służbowego dla zatrudnionych, stanowiące wydatki ponoszone przez pracodawców

¹ Porównanie podstawowych definicji i metodyki badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz badania Wynagrodzenia w gospodarce narodowej przedstawiono w Dodatku A.

na opłacenie wykonywanej pracy niezależnie od źródeł ich finansowania, które są uwzględniane w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne. Dane o wynagrodzeniach podaje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe) płaconymi przez zatrudnionego. Badanie obejmuje wynagrodzenia wypłacone w danym miesiącu.

Wynagrodzenia obejmują również wypłaty z tytułu umów zleceń, umów o dzieło oraz umów agencyjnych w przypadku, gdy umowy te zostały zawarte z tym samym pracodawcą bądź na rzecz tego samego pracodawcy, u którego dana osoba jest zatrudniona na podstawie stosunku pracy.

Miesięczny wymiar etatu to wymiar czasu pracy w danym miesiącu, który został skorygowany o czas niewykonywania pracy, za który nie przysługuje wynagrodzenie.

Minimalne miesięczne wynagrodzenie to wartość minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku kalendarzowym, określanego corocznie w rozporządzeniu Rady Ministrów na podstawie Ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę [14].

Definicje stosowane w ZUS

Ubezpieczony to osoba fizyczna podlegająca co najmniej jednemu z ubezpieczeń społecznych (emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu) i/lub ubezpieczeniu zdrowotnemu, np. pracownik.

Płatnik składek to osoba mająca obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i inne za osoby ubezpieczone, np. pracodawca.

Tytuł ubezpieczenia to okoliczność, która jest powodem do ubezpieczenia w ZUS. W zgłoszeniu do ubezpieczeń oznaczany jest sześciocyfrowym kodem, którym ZUS posługuje się dla rozróżnienia poszczególnych grup ubezpieczonych. Kod ten jest skonstruowany następująco:

- pierwsze cztery znaki określają podmiot podstawowy wraz z rozszerzeniem,
- znak piąty oznacza ustalone bądź nieustalone prawo do emerytury lub renty,
- szósty znak określa stopień niepełnosprawności.

Szczegółowy wykaz kodów tytułu ubezpieczenia znajduje się w załączniku nr 1.

Wymiar czasu pracy to określona w umowie całość lub część etatu. Zgodnie z Zasadami podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek [7] powinien być zapisany w dokumentach ubezpieczeniowych w postaci ułamka zwykłego.

Świadczenie lub przerwa to okoliczność powodująca przestój w opłacaniu składek. Przerwy w opłacaniu składek mogą być spowodowane: chorobą, urlopem bezpłatnym, urlopem macierzyńskim, urlopem wychowawczym itp., przy czym część z nich wiąże się z pobieraniem świadczeń (np. zasiłek chorobowy, zasiłek macierzyński). W dokumentach rozliczeniowych ZUS świadczenie lub przerwa oznaczane są trzyznakowym kodem.

Szczegółowy wykaz kodów świadczenia lub przerwy znajduje się w załączniku nr 2.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne to wartość, którą stanowią przychody ze stosunku pracy i stosunków pokrewnych², czyli wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz pieniężna wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty (bez względu na źródło ich finansowania), a w szczególności wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop, a także świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

² Przychody w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych [12].

W podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie uwzględnia się wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zaskórnicą. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe³ nie może przekroczyć trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. W przypadku osiągnięcia tego limitu dochodzi do tzw. przekroczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Powyżej kwoty limitu składki na te ubezpieczenia nie są odprowadzane.

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne to kwota, od której należy obliczyć składkę na to ubezpieczenie, jest to podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z pewnymi wyjątkami, m.in.:

- podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest również wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną,
- podstawa ta nie jest ograniczona do kwoty równej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy,
- przed obliczeniem składki na ubezpieczenie zdrowotne podstawę wymiaru pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonego.

Kwota składki na ubezpieczenie emerytalne dla zatrudnionych wynosi 19,52% podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Składka ta finansowana jest w połowie przez ubezpieczonego oraz w połowie przez płatnika składek.

Kwota składki na ubezpieczenie rentowe dla zatrudnionych wynosi 8,00% podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Składka ta finansowana jest w 3/16 przez ubezpieczonego oraz w 13/16 przez płatnika składek.

Kwota składki na ubezpieczenie chorobowe dla zatrudnionych wynosi 2,45% podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i w całości finansowana jest przez ubezpieczonego.

Kwota składki na ubezpieczenie zdrowotne dla zatrudnionych wynosi 9,00% podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne i w całości finansowana jest przez ubezpieczonego.

4.3. Podstawowe wskaźniki wynagrodzeń

Podstawowymi wskaźnikami obliczanymi w badaniu są:

- przeciętne miesięczne wynagrodzenie,
- mediana wynagrodzeń miesięcznych.

Ze względu na jednostkowy charakter danych w badaniu, istnieje również możliwość wyznaczania innych miar wynagrodzeń.

W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej wszystkie miary wynagrodzeń odnoszą się do wynagrodzeń w ujęciu brutto.

W celu obliczenia wartości wskaźników w pierwszej kolejności niezbędne jest ustalenie zbioru wszystkich zatrudnień w danym miesiącu. Następnie dla każdego zatrudnienia na podstawie informacji z ZUS o wymiarze czasu pracy, dacie początku obowiązywania składek oraz długości przerw w opłacaniu składek, ustala się miesięczny wymiar etatu. W końcu, wykorzystując informacje z ZUS m.in. o podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, dla każdego zatrudnienia szacuje się wartość wynagrodzenia miesięcznego.

³ Określana corocznie w drodze obwieszczenia ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego zgodnie z Ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych [10].

4.3.1. Identyfikacja osób zatrudnionych

Warunkiem koniecznym uznania danej osoby za zatrudnioną w danym miesiącu jest fakt ubezpieczenia jej w ZUS z tytułu wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego. Osoby ubezpieczone z tego tytułu przez więcej niż jednego pracodawcę występują w zbiorze tyle razy, ile mają zatrudnień, a każde ich zatrudnienie jest rozpatrywane osobno.

Za zatrudnionych w danym miesiącu uznane zostają osoby, które spełniają jednocześnie poniższe kryteria:

- w ostatnim dniu miesiąca mają ukończone 15 lat,
- przez co najmniej jeden dzień w danym miesiącu są ubezpieczone w ZUS z tytułu wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego⁴,
- płatnik odprowadził za nich składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczenie zdrowotne za dany miesiąc, a podstawa wymiaru przynajmniej jednej z nich była większa od zera.

4.3.2. Metodyka ustalania miesięcznego wymiaru etatu

Miesięczny wymiar etatu ustalany jest dla poszczególnych zatrudnień. Wymiar ten jest określany w celu odniesienia wysokości wynagrodzenia do ilości pracy, za którą jest ono należne. Za miesięczny wymiar etatu przyjmuje się liczbę z zakresu od 0,000 do 1,000. Przy ustalaniu metodyki wyznaczania wymiaru etatu wykorzystano zasady obliczania stanu zatrudnienia stosowane w badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Kluczowymi informacjami z ZUS w procesie ustalania miesięcznego wymiaru etatu są:

- wymiar czasu pracy,
- kod tytułu ubezpieczenia,
- data początku obowiązywania składek,
- kod świadczenia lub przerwy w opłacaniu składek,
- długość okresu, w którym wystąpiło świadczenie lub przerwa w opłacaniu składek.

W niniejszym badaniu miesięczny wymiar etatu ustalany jest w trzech etapach.

W pierwszym etapie bierze się pod uwagę informację z ZUS o tytule, z jakiego dana osoba jest ubezpieczona oraz o wymiarze czasu pracy zatrudnionego. W zbiorze ZUS wymiar czasu pracy jest zapisywany w formie ułamka zwykłego (licznik/mianownik). Przyjęto następujące rozwiązania:

- dla pracowników⁵, dla których licznik i mianownik wymiaru czasu pracy są sobie równe, przyjęto miesięczny wymiar etatu równy 1,000;
- dla pracowników, dla których licznik i mianownik wymiaru czasu pracy są różne od 0, oraz licznik jest mniejszy niż mianownik, a wartość ilorazu licznika i mianownika jest większa bądź równa 0,001, przyjęto miesięczny wymiar etatu równy temu ilorazowi;
- dla żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy, sędziów, prokuratorów, postów, senatorów⁶ przyjęto miesięczny wymiar etatu równy 1,000.

⁴ Kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się od: 0110, 0111, 0610, 0800, 1120, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1140, 2010, 2020

⁵ Kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się od: 0110, 0111, 0800

⁶ Kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się od: 0610, 1120, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1140, 2010, 2020

W drugim etapie wyznaczania miesięcznego wymiaru etatu bierze się pod uwagę informację z ZUS o dacie początku obowiązywania składek, którą na potrzeby badania uznano za datę początku zatrudnienia tej osoby. Przyjęto następujące rozwiązania:

- dla osób, które zostały zatrudnione wcześniej niż w miesiącu poprzedzającym badany miesiąc, przyjęto miesięczny wymiar etatu ustalony w pierwszym etapie;
- dla osób, które zostały zatrudnione w trakcie badanego miesiąca, przyjęto miesięczny wymiar etatu ustalony w pierwszym etapie pomnożony przez liczbę dni zatrudnienia tych osób i podzielony przez liczbę wszystkich dni w tym miesiącu.

W trzecim etapie wyznaczania miesięcznego wymiaru etatu bierze się pod uwagę informację o przerwach w opłacie składek przez ubezpieczonego w związku z pobieraniem zasiłku opiekuńczego, zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego. Za okres objęty taką przerwą nie przysługuje wynagrodzenie, dlatego w przypadku wystąpienia takiej sytuacji proporcjonalnie obniżany jest miesięczny wymiar etatu. Przyjęto następujące rozwiązania:

- dla osób, które nie przebywały w danym miesiącu na zasiłku opiekuńczym, zasiłku chorobowym ani świadczeniu rehabilitacyjnym⁷, przyjęto miesięczny wymiar etatu ustalony w drugim etapie;
- dla osób, które w danym miesiącu przebywały na zasiłku opiekuńczym, zasiłku chorobowym, świadczeniu rehabilitacyjnym i spowodowana tym przerwa w opłacie składek trwała krócej niż liczba dni w badanym miesiącu, wymiar ustalony w drugim etapie mnoży się przez liczbę dni w tym miesiącu pomniejszoną o liczbę dni przerwy i dzieli się przez liczbę wszystkich dni w tym miesiącu.

W tych trzech etapach dla poszczególnych zatrudnień ustalone zostają ostateczne miesięczne wymiary etatu, do których odnoszą się oszacowane wynagrodzenia.

Miesięczny wymiar etatu nie jest ustalany w przypadkach niewymienionych powyżej, np. dla osób, które przebywały na zasiłku opiekuńczym, zasiłku chorobowym lub świadczeniu rehabilitacyjnym równym lub dłuższym niż liczba dni w badanym miesiącu, dla osób przebywających na urloпах bezpłatnych, czy dla osób, które zostały zatrudnione w trakcie miesiąca poprzedzającego badany miesiąc.

4.3.3. Metodyka szacowania wynagrodzeń

Metodyka szacowania wynagrodzeń na podstawie źródeł administracyjnych została opracowana w taki sposób, aby jak najlepiej opisywać rzeczywisty poziom wynagrodzeń, jednocześnie uwzględniając założenia przyjęte w badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej, o ile źródło danych umożliwia ich stosowanie.

Zgodnie z Ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych [12] wynagrodzenia, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki i nagrody uważa się za przychód. Na mocy Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych [10] przychód ten stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych. Z kolei z Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [11] wynika, że do ustalenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne co do zasady stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Wysokość wynagrodzenia jest zatem ściśle powiązana z wysokościami podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne.

Metodyka szacowania wynagrodzeń opisana w niniejszym zeszycie opiera się na „przejściu” od podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne do wynagrodzenia.

⁷ Kod świadczenia/przerwy: 312, 313, 314, 321, 322

Schemat 1. Szacowanie wynagrodzeń na podstawie danych dostępnych w ZUS

Źródło: opracowanie własne

Wynagrodzenia szacowane są dla poszczególnych zatrudnień. Płatnicy zgłaszają do ZUS na dokumentach rozliczeniowych za dany miesiąc te kwoty, które zostały w danym miesiącu wypłacone, niezależnie od tego, za który miesiąc są należne. W związku z tym badanie obejmuje wynagrodzenia wypłacone w danym miesiącu. Jest to inne podejście niż w dotychczasowych badaniach prowadzonych przez statystykę publiczną, które skupiają się na wynagrodzeniach należnych za dany miesiąc.

Co do zasady, wynagrodzenia obejmują wypłaty wynikające ze stosunku pracy lub stosunku służbowego, a nie obejmują np. wypłat z tytułu umów cywilnoprawnych. Wyjątkiem są jednak wypłaty z tytułu umów zleceń, umów o dzieło lub umów agencyjnych zawieranych z tym samym pracodawcą bądź na rzecz tego samego pracodawcy, u którego dana osoba jest zatrudniona na podstawie stosunku pracy. W takich przypadkach wszystkie te wypłaty wchodzi w zakres wynagrodzenia. Wynika to z zasad obowiązujących w ZUS – takie osoby są zgłaszane z tytułem ubezpieczenia świadczącym o stosunku pracy, a podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne stanowi łączny przychód uzyskiwany ze stosunku pracy oraz z umów zleceń, umów o dzieło lub umów agencyjnych.

Ponadto badane wynagrodzenia nie obejmują dodatkowych wynagrodzeń rocznych żołnierzy i funkcjonariuszy. Wynika to z faktu, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne dla żołnierzy i funkcjonariuszy jest uposażenie, w którego zakres nie wchodzi dodatkowe wynagrodzenia roczne.

Kluczowymi informacjami z ZUS wykorzystywanymi w procesie szacowania wynagrodzeń są:

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe,
- podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe (finansowanych przez ubezpieczonego).

Dodatkowo wykorzystywane są:

- kod tytułu ubezpieczenia,
- data początku obowiązywania składek,
- kod świadczenia lub przerwy w opłacaniu składek,
- długość okresu, w którym wystąpiło świadczenie lub przerwa w opłacaniu składek,
- informacja o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Jako bazową zmienną do oszacowania wynagrodzenia stosuje się podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub podstawę wymiaru składki zdrowotnej. Wybór jest uzależniony od tytułu ubezpieczenia, wystąpienia przerwy w opłacaniu składek oraz przekroczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W ramach badanego miesiaca i określa się zbiorowość Z_i wszystkich zatrudnień w tym miesiacu. Ze zbiorowości tej wyodrębnia się trzy rozłączne podgrupy:

- ZA_i – zbiór wszystkich zatrudnień pracowników podlegających ubezpieczeniom społecznym⁸, którzy pracowali cały miesiac i bez przerwy spowodowanej chorobą, za którą przyslugiwalo wynagrodzenie chorobowe⁹ i dla których nie została przekroczona roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe,
- ZB_i – zbiór wszystkich zatrudnień żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy, sędziów, prokuratorów¹⁰, którzy są objęci innym systemem zabezpieczenia emerytalnego i nie występuje dla nich w ZUS informacja o podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ale występuje informacja o podstawie wymiaru składki zdrowotnej w miesiacu i oraz postów i senatorów¹¹, którzy podlegają ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, a ich uposażenie (wynagrodzenie) stanowi podstawę wymiaru składki zdrowotnej w miesiacu i ,
- ZC_i – zbiór wszystkich zatrudnień pracowników podlegających ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w miesiacu i , dla których wystąpiła przerwa w opłacaniu składek spowodowana chorobą, za którą przyslugiwalo wynagrodzenie chorobowe lub została przekroczona roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (powyżej tej kwoty składki emerytalna i rentowa nie są już odprowadzane, ale nadal w całości odprowadzana jest składka zdrowotna).

Oszacowaniem wynagrodzenia miesięcznego dla każdego zatrudnienia z ze zbiorowości ZA_i jest wartość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, co wyraża się poniższym wzorem:

$$\forall_{z \in ZA_i} Wyn_{iz} = PWS_{er_{iz}} \quad (1)$$

gdzie

Wyn_{iz} to wynagrodzenie miesięczne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiacu i ,

$PWS_{er_{iz}}$ to podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiacu i .

Oszacowaniem wynagrodzenia miesięcznego dla każdego zatrudnienia z ze zbiorowości ZB_i jest wartość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, co wyraża się poniższym wzorem:

$$\forall_{z \in ZB_i} Wyn_{iz} = PWS_{zdr_{iz}} \quad (2)$$

gdzie

Wyn_{iz} to wynagrodzenie miesięczne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiacu i ,

$PWS_{zdr_{iz}}$ to podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiacu i .

Oszacowaniem wynagrodzenia miesięcznego dla każdego zatrudnienia z ze zbiorowości ZC_i jest wartość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne powiększona o wartości kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, co wyraża się poniższym wzorem:

$$\forall_{z \in ZC_i} Wyn_{iz} = PWS_{zdr_{iz}} + S_{e_{iz}} + S_{r_{iz}} + S_{ch_{iz}} \quad (3)$$

gdzie

Wyn_{iz} to wynagrodzenie miesięczne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiacu i ,

8 Kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się od 0110, 0111, 0800

9 Kod świadczenia/przerwy: 331, 332

10 Kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się od: 1120, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1140, 2010, 2020

11 Kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się od: 0610

$PWS_{zdr_{iz}}$ to podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

$S_{e_{iz}}$ to kwota składki na ubezpieczenie emerytalne (finansowanej przez ubezpieczonego) dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

$S_{r_{iz}}$ to kwota składki na ubezpieczenie rentowe (finansowanej przez ubezpieczonego) dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

$S_{ch_{iz}}$ to kwota składki na ubezpieczenie chorobowe (finansowanej przez ubezpieczonego) dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i .

We wszystkich pozostałych przypadkach nierozpatrywanych powyżej oraz dla zatrudnień, dla których nie ustalono miesięcznego wymiaru etatu, nie szacuje się wynagrodzeń. Ponadto w badaniu przyjęto, że z analizy wyklucza się zatrudnienia, dla których miesięczny wymiar etatu jest mniejszy niż 0,05 oraz zatrudnienia, dla których wynagrodzenie miesięczne przeliczone na pełny etat jest mniejsze niż 80% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia.

Powyzsze wykluczenia łącznie odnoszą się do około 5% wszystkich zatrudnień. Tych przypadków nie uwzględnia się przy obliczaniu podstawowych wskaźników wynagrodzeń w prezentowanym badaniu.

4.3.4. Metodyka obliczania podstawowych wskaźników w badaniu

Miesięczne zatrudnienie w badanym miesiącu (podawane w etatach) jest to wielkość zatrudnienia obliczona na podstawie sumy miesięcznych wymiarów etatu dla poszczególnych zatrudnień w tym miesiącu.

$$ZATRUD_i = \sum_{z \in Z_i} Wym_{etat_{iz}} \quad (4)$$

gdzie

$ZATRUD_i$ to miesięczne zatrudnienie w badanym miesiącu i ,

$Wym_{etat_{iz}}$ to miesięczny wymiar etatu dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

Z_i to zbiór wszystkich zatrudnień w badanym miesiącu i .

Przykład 1.

W pewnej firmie zatrudnione są 2 osoby w pełnym wymiarze czasu pracy oraz jedna osoba na 0,5 etatu. W badanym miesiącu i jedna z osób zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy przez pół miesiąca pobierała zasiłek chorobowy. Pozostałe osoby przepracowały cały miesiąc. Wówczas miesięczne wymiary etatu dla tych osób to 1,0 etat (osoba zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, która przepracowała cały badany miesiąc), 0,5 etatu (osoba zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, która przez pół badanego miesiąca pobierała zasiłek chorobowy) oraz 0,5 etatu (osoba zatrudniona na 0,5 etatu, która przepracowała cały badany miesiąc).

Na podstawie wzoru (4) miesięczne zatrudnienie w badanym miesiącu i w tej firmie to:

$$ZATRUD_i = 1,0 \text{ etat} + 0,5 \text{ etatu} + 0,5 \text{ etatu} = 2,0 \text{ etaty}$$

Przeciętne miesięczne zatrudnienie w badanym okresie (kwartale/roku) jest to iloraz sumy miesięcznych zatrudnień z poszczególnych miesięcy badanego okresu oraz liczby miesięcy w badanym okresie.

$$P_ZATRUD = \frac{\sum_{i=1}^N ZATRUD_i}{N} \quad (5)$$

gdzie

P_ZATRUD to przeciętne miesięczne zatrudnienie w badanym okresie (kwartale/roku),

$ZATRUD_i$ to miesięczne zatrudnienie w miesiącu i ,

N to liczba miesięcy w badanym okresie (kwartale/roku).

Miesięczne wynagrodzenia w badanym miesiącu jest to suma wynagrodzeń miesięcznych dla poszczególnych zatrudnień w tym miesiącu, które to wynagrodzenia są szacowane, w zależności od przypadku, na podstawie wzoru (1), (2) lub (3).

$$WYN_i = \sum_{z \in Z_i} Wyn_{iz} \quad (6)$$

gdzie

WYN_i to miesięczne wynagrodzenie w badanym miesiącu i ,

Wyn_{iz} to wynagrodzenie miesięczne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

Z_i to zbiór wszystkich zatrudnień w badanym miesiącu i .

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w badanym okresie (miesiącu/kwartale/roku) jest to iloraz sumy miesięcznych wynagrodzeń z poszczególnych miesięcy badanego okresu oraz sumy miesięcznych zatrudnień z poszczególnych miesięcy badanego okresu.

$$P_WYN = \frac{\sum_{i=1}^N WYN_i}{\sum_{i=1}^N ZATRUD_i} \quad (7)$$

gdzie

P_WYN to przeciętne miesięczne wynagrodzenie w badanym okresie (miesiącu/kwartale/roku),

WYN_i to miesięczne wynagrodzenia w miesiącu i ,

$ZATRUD_i$ to miesięczne zatrudnienie w miesiącu i ,

N to liczba miesięcy w badanym okresie (miesiącu/kwartale/roku).

Przykład 2.

W pewnej firmie zatrudnione są 3 osoby, których wynagrodzenie w badanym miesiącu wyniosło 1000 zł, 3000 zł oraz 4500 zł. Natomiast miesięczne wymiary etatu dla tych osób to odpowiednio 0,25 etatu, 0,75 etatu i 1,0 etat. Wówczas, na podstawie wzoru (7), przeciętne miesięczne wynagrodzenie w badanym miesiącu w tej firmie to:

$$P_WYN = \frac{1000 \text{ zł} + 3000 \text{ zł} + 4500 \text{ zł}}{0,25 + 0,75 + 1,0} = 4250 \text{ zł}$$

Dostęp do danych jednostkowych pozwala na obliczenie **mediany wynagrodzeń miesięcznych**. Wynagrodzenia dla poszczególnych zatrudnień powinny być rozpatrywane w powiązaniu z wymiarem etatu tych zatrudnień. Natomiast do porównywania wynagrodzeń niezależnie od wymiaru etatu niezbędna jest ich normalizacja. Jako normalizację wynagrodzeń przyjęto ich przeliczenie na pełny etat. Wówczas wynagrodzenie miesięczne jest dzielone

przez miesięczny wymiar etatu, np. dla osoby zatrudnionej w wymiarze 0,5 etatu i otrzymującej miesięczne wynagrodzenie w wysokości 2000 zł, wynagrodzenie przeliczone na pełny etat wynosi 4000 zł. Przeliczenie wynagrodzenia miesięcznego na pełny etat wyraża się poniższym wzorem:

$$\forall_{z \in Z_i} Wyn_{norm_{iz}} = \frac{Wyn_{iz}}{Wym_{etat_{iz}}} \quad (8)$$

gdzie

$Wyn_{norm_{iz}}$ to wynagrodzenie miesięczne przeliczone na pełny etat dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

Wyn_{iz} to wynagrodzenie miesięczne dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

$Wym_{etat_{iz}}$ to miesięczny wymiar etatu dla pojedynczego zatrudnienia z w badanym miesiącu i ,

Z_i to zbiór wszystkich zatrudnień w badanym miesiącu i .

W efekcie normalizacji powstaje zbiór wynagrodzeń przeliczonych na pełny etat dla wszystkich zatrudnień, który następnie jest porządkowany rosnąco. Wówczas wyznaczana jest mediana, która dzieli ten zbiór na dwie równoliczne grupy. W jednej połowie znajdują się te zatrudnienia, dla których wynagrodzenie miesięczne przeliczone na pełny etat jest nie wyższe niż mediana, w drugiej zaś – nie niższe.

Przykład 3.

W pewnej firmie zatrudnionych jest 5 osób, które pracują na różnych stanowiskach, a wynagrodzenie miesięczne każdej z tych osób wynosi 6000 zł. Miesięczny wymiar etatu pierwszej z tych osób to 1,0 etat (40 godzin pracy w tygodniu), drugiej to 0,75 etatu (30 godzin pracy w tygodniu), kolejnych dwóch to 0,5 etatu (20 godzin pracy w tygodniu), a piątej to 0,25 etatu (10 godzin pracy w tygodniu). Zarabiają tyle samo, ale poświęcają różną ilość czasu na wykonywanie pracy. Aby móc porównywać ze sobą wynagrodzenia przy różnych wymiarach etatu, stosuje się przeliczenie wynagrodzeń na pełny etat. Wówczas wynagrodzenia miesięczne przeliczone na pełny etat dla tych pięciu osób wynoszą odpowiednio 6000 zł, 8000 zł, 12000 zł, 12000 zł i 24000 zł. Mediana wynagrodzeń miesięcznych w tym przypadku wynosi 12000 zł.

Istnieje również możliwość wyznaczania mediany wynagrodzeń miesięcznych dla poszczególnych wymiarów etatu. Wówczas nie ma konieczności normalizowania wynagrodzeń. W ramach konkretnego miesięcznego wymiaru etatu wartość mediany wynagrodzeń miesięcznych wyznaczana jest jako wynagrodzenie środkowe uporządkowanego rosnąco zestawu wynagrodzeń miesięcznych wszystkich zatrudnień z tym wymiarem etatu.

5. Organizacja i zarządzanie realizacją badania

Jednostką autorską badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej jest Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. W badaniu wykorzystywane są zbiory danych przekazywane przez ZUS oraz pomocniczo zbiory danych przekazywane przez MF, a także informacje pochodzące z BJS.

Zbiory udostępniane przez ZUS zawierają dane jednostkowe i są przekazywane do GUS dwanaście razy w roku, w terminie do 50 dni po zakończeniu miesiąca, którego dotyczą dane. Należy jednak zaznaczyć, że informacje przekazywane przez płatników do ZUS dotyczące danego miesiąca mogą być korygowane nawet do 5 lat od dnia, w którym upłynął termin opłacenia składek za ten okres – a więc już po przekazaniu zbiorów do GUS. Przeprowadzone przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy analizy wykazały, że termin 50 dni po zakończeniu miesiąca jest kompromisem między dostarczaniem danych możliwie najlepszej jakości oraz w jak najkrótszym czasie.

Zbiory udostępniane przez MF zawierają dane jednostkowe i są przekazywane raz w roku w lutym za poprzedni rok podatkowy.

Zbiory jednostkowe pochodzące z ZUS i MF są przekazywane do Informatycznej Składnicy Ogólnopolskich Danych Statystycznych prowadzonej przez Centrum Informatyki Statystycznej GUS. Przekazane zbiory są kontrolowane i przetwarzane przez pracowników Centrum Informatyki Statystycznej oraz przez pracowników Wydziału Inżynierii Danych w Departamencie Innowacji GUS. Sprawdzana jest kompletność zbiorów oraz zgodność przekazanych danych z wymogami statystyki publicznej oraz słownikami i klasyfikacjami. Następnie zbiory są umieszczane w bezpiecznym środowisku Operacyjnej Bazy Mikrodanych i udostępniane jednostkom autorskim, w tym Urzędowi Statystycznemu w Bydgoszczy. Na każdym etapie prac dostęp do zbiorów jest ograniczony i korzystają z niego wyłącznie upoważnieni pracownicy.

Pracownicy Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy przeprowadzają wieloetapowe przetwarzanie udostępnionych zbiorów w celu uzyskania informacji o wynagrodzeniach zgodnie z przyjętą metodyką. Zakres wykonywanych prac oraz opis stosowanej metodyki został szczegółowo przedstawiony w rozdziale 4.

6. Prezentacja wyników badania

Dane wynikowe uzyskane w badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej mogą być publikowane wyłącznie w postaci zagregowanej. Dane jednostkowe są objęte tajemnicą statystyczną i nie są udostępniane. Zasady publikowania i udostępniania danych statystycznych reguluje Ustawa o statystyce publicznej [9].

Badanie pozwala na prezentowanie miar wynagrodzeń takich jak przeciętne miesięczne wynagrodzenie, mediana wynagrodzeń miesięcznych oraz innych miar wynagrodzeń, np. kwartyli, decyli, centyli.

Wynikowe informacje statystyczne o miarach wynagrodzeń mogą być prezentowane ogółem i według m.in. następujących cech zatrudnionych i ich zatrudnień oraz cech podmiotów:

- płeć,
- wiek,
- obywatelstwo,
- wymiar etatu,
- miejsce zamieszkania w układzie makroregionów, regionów, województw, podregionów, powiatów i gmin,
- miejsce siedziby podmiotu w układzie makroregionów, regionów, województw, podregionów, powiatów i gmin,
- rodzaj działalności (zgodny z klasyfikacją PKD 2007),
- wielkość podmiotu (mierzona liczbą pracujących),
- sektor własności.

W maju 2021 r. ZUS rozpoczął zbieranie danych o zawodzie wykonywanym. Od tego czasu informacja o zawodzie jest stopniowo uzupełniana przy nowych lub korygowanych zgłoszeniach do ubezpieczeń. Według danych za październik 2023 r. zmienna ta była wypełniona dla ok. 35% wszystkich zatrudnień. Wyższy poziom kompletności tej zmiennej prawdopodobnie w przyszłości pozwoli na analizę wynagrodzeń z uwzględnieniem zawodu.

Wszystkie wskaźniki wynagrodzeń mogą być prezentowane za każdy miesiąc po upływie około 120 dni po zakończeniu danego miesiąca.

Szczegółowe formy udostępniania wyników badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej na dany rok są dostępne w Programie badań statystycznych statystyki publicznej <https://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/program-badan-statystycznych/>.

Dane o wynagrodzeniach pozyskane ze źródeł administracyjnych i przygotowane zgodnie z metodyką przedstawioną w niniejszym zeszycie są również wykorzystywane w badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej w procesie imputacji danych. Ponadto służą do opracowania szacunkowych wynagrodzeń rocznych w organizacjach członkowskich, fundacjach, stowarzyszeniach, samorządach gospodarczych, organizacjach pracodawców, partiach politycznych, związkach zawodowych i innych organizacjach społecznych, a także szacunkowych wynagrodzeń kwartalnych w podmiotach do 9 osób pracujących.

7. Ocena jakości badania

Przeprowadzenie oceny jakości każdego badania wymaga zdefiniowania jej kryteriów. Przy ocenie jakości badania na podstawie danych ze źródeł administracyjnych, inaczej niż w badaniach opartych na sprawozdawczości podmiotów, nie występują błędy wynikające z budowy kwestionariusza czy mające charakter losowy. Niemniej samo badanie podlega takiej samej ocenie, jak inne badania statystyczne. W statystyce publicznej kryteria oceny opierają się na definicji Europejskiego Systemu Statystycznego, a ocena jakości badania realizowana jest na podstawie sześciu następujących komponentów:

- przydatność,
- dokładność,
- terminowość i punktualność,
- dostępność i przejrzystość,
- porównywalność,
- spójność.

Ocena jakości badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej została dokonana zgodnie z powyższymi kryteriami. Dodatkowo uwzględniono:

- pracochłonność i obciążenie respondentów,
- informację o brakach danych i innych błędach nielosowych.

Badanie odpowiada na zapotrzebowanie odbiorców na comiesięczne dane o wynagrodzeniach dla całej gospodarki narodowej. Dane te mogą być prezentowane w oczekiwanych przez użytkowników przekrojach – np. płeć, wiek, miejsce zamieszkania do poziomu gminy, wielkość podmiotów. Docelowymi odbiorcami wymienionych informacji są między innymi urzędy administracji rządowej i samorządowej, placówki naukowe i badawcze, szkoły wyższe (nauczyciele akademicy i studenci), ministerstwa i urzędy centralne, przedsiębiorcy i pracodawcy, osoby indywidualne, media ogólnopolskie i lokalne. Dane te będą również wykorzystywane przez użytkowników wewnętrznych, statystyków uczestniczących w integracji badań, prowadzących analizy dotyczące wynagrodzeń lub badania wtórne.

Wyniki badania są porównywalne czasowo (pomiędzy poszczególnymi miesiącami), przestrzennie (dane dla wszystkich dostępnych agregacji terytorialnych) i dziedzinowo (np. dla wszystkich sekcji PKD). Porównywalność danych jest zapewniana poprzez stosowanie standardów m.in. w zakresie pojęć, klasyfikacji oraz rejestrów statystycznych.

Dane są przekazywane przez gestorów zgodnie z określonym zakresem oraz w terminach określonych w Programie badań statystycznych statystyki publicznej.

Jako realizowane w całości na podstawie źródeł administracyjnych, badanie nie stanowi obciążenia dla respondentów.

Zbiory źródłowe wykorzystywane w badaniu podlegają podwójnej kontroli. W pierwszej kolejności przez gestorów danych w zakresie niezbędnym dla ich celów. Następnie po przekazaniu danych do GUS zbiory podlegają kontroli w zakresie niezbędnym dla celów badania, tj. są poddawane weryfikacji, standaryzacji, deduplikacji i uzupełnieniu. Pracownicy Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy po otrzymaniu skontrolowanych zbiorów dokonują analizy poprawności najistotniejszych zmiennych z punktu widzenia niniejszego badania. W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej stosowany jest wypracowany schemat działań kontrolnych, monitorujących i zapobiegających błędom – analizowanie danych w celu identyfikacji brakujących zapisów oraz potencjalnych błędnych zapisów. Zmienne określające płeć, wiek, miejsce zamieszkania, miejsce siedziby podmiotu czy sekcję

PKD 2007 podlegają procedurom imputacji, które szczegółowo opisano w Zeszyte metodologicznym Pracujący w gospodarce narodowej według źródeł administracyjnych [4].

Dokładność wyników badania zależy przede wszystkim od dokładności źródeł danych. Zbiory ZUS zawierają dane skontrolowane, przez co jakość danych nie wzbudza zastrzeżeń. Nie oznacza to jednak, że badanie wolne jest od wszelkich błędów, w szczególności mowa o błędach nielosowych, takich jak błędy nadmiernego pokrycia, które mogą być spowodowane np. zgłoszeniami do ubezpieczenia osób, które w rzeczywistości nie świadczą pracy. Sytuacje takie są jednak kontrolowane i eliminowane przez gestora. Płatnicy mają prawny obowiązek składania poprawnych deklaracji, a gestorzy dysponują instrumentami kontroli i weryfikacji informacji przekazanych przez płatników. Błędy mogą również wynikać z opóźnienia zgłoszenia do ubezpieczeń bądź błędnych lub nieprawdziwych zgłoszeń. Tego rodzaju błędy są jednak poza obszarem kontroli autorów badania.

W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej błędy pomiaru dotyczyć mogą informacji określającej wymiar czasu pracy, ponieważ gestor nie weryfikuje poprawności deklaracji płatników w tym zakresie. Informacja ta jest jednak kontrolowana w zakresie wynikającym z celów niniejszego badania.

W przypadku badania z wykorzystaniem danych administracyjnych istotne dla oceny jego jakości, poza wspomnianymi powyżej standardami gromadzenia danych, są także np. takie kwestie jak zmienność w procedurach gromadzenia danych przez gestora, czy liczba dostawców danych. One także wpływają na jakość badania i ryzyko obciążenia statystyk błędami. Jeśli chodzi o dane administracyjne wykorzystane w badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej, większość statystyk wiąże się z niskim ryzykiem pod względem jakości danych bazowych. Wynika to, poza opisanymi powyżej kwestiami, również z faktu, iż w badaniu wykorzystywane są dane dostarczane przez jednego dostawcę. Ponadto w procesie zbierania danych wykorzystywane są dobrze zdefiniowane klasyfikacje, a klucz kodowy jest jednoznaczny. Im lepiej zdefiniowany jest system zbierania danych, tym są one lepszej jakości. W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej mamy do czynienia z rejestrowaniem zmiennych według przejrzystych systemów klasyfikacji. Ponadto procedury kontrolne i walidacyjne wbudowane są w system informatyczny przeznaczony do zbierania, przetwarzania i analizy danych u gestora. Poziom wiarygodności danych administracyjnych wykorzystywanych w badaniu jest dzięki temu wysoki.

Bibliografia

- [1] Zeszyt metodologiczny. Wynagrodzenia w gospodarce narodowej, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zeszyt-metodologiczny-wynagrodzenia-w-gospodarce-narodowej,6,1.html>
- [2] Zeszyt metodologiczny. Statystyka rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zeszyt-metodologiczny-statystyka-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,4.html>
- [3] Zeszyt metodologiczny. Struktura wynagrodzeń według zawodów, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zeszyt-metodologiczny-struktura-wynagrodzen-wedlug-zawodow,8,1.html>
- [4] Zeszyt metodologiczny. Pracujący w gospodarce narodowej według źródeł administracyjnych, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy - Główny Urząd Statystyczny, Bydgoszcz – Warszawa 2020.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zeszyt-metodologiczny-pracujacy-w-gospodarce-narodowej-wedlug-zrodel-administracyjnych,9,2.html>
- [5] Opracowanie metodologii i oszacowanie liczby pracujących w gospodarce narodowej według głównego miejsca pracy i miejsca zamieszkania na poziomie powiatów, stopy bezrobocia rejestrowanego na poziomie gmin oraz miar wynagrodzeń brutto na poziomie powiatów, Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS, Warszawa 2018.
<https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/kapital-ludzki/opracowanie-metodologii-i-oszacowanie-liczby-pracujacych-w-gospodarce-narodowej-wedlug-glownego-miejsc-a-pracy-i-miejsc-a-zamieszkania-na-poziomie-powiatow-stopy-bezrobocia-rejestrowanego-na-poziomie-,5,1.html>
- [6] Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa 2023.
<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biblioteka-zus/poradniki>
- [7] Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstaw wymiaru składek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa 2023.
<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biblioteka-zus/poradniki>
- [8] Zasady ustalania podstawy wymiaru składek pracowników, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa 2023.
<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biblioteka-zus/poradniki>
- [9] Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773).
- [10] Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, z późn. zm.).
- [11] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 146).
- [12] Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 226, z późn. zm.).
- [13] Ustawa z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2024 r. poz. 375).
- [14] Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207, z późn. zm.).

[15] Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 28 sierpnia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych, informacji o zawartych umowach o dzieło oraz innych dokumentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2032, z późn. zm.).

Dodatki

Dodatek A. Porównanie podstawowych definicji i metodyki badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz badania Wynagrodzenia w gospodarce narodowej

Zarówno w badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej jak i w badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej badane są wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Jednak ze względu na odmienne źródła danych, między badaniami występują różnice.

Badanie Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej jest badaniem pełnym, realizowanym w całości na podstawie danych ze źródeł administracyjnych. Natomiast badanie Wynagrodzenia w gospodarce narodowej jest badaniem wieloźródłowym opartym na informacjach zbieranych na formularzach sprawozdawczych podmiotów gospodarki narodowej [1]. Część z nich prowadzona jest metodą pełną, a część reprezentacyjną. Żadne nie obejmuje jednocześnie wszystkich podmiotów gospodarki narodowej.

Ze względu na obowiązujące w ZUS zasady przekazywania danych przez płatników składek, wynagrodzenia szacowane na podstawie źródeł administracyjnych obejmują wynagrodzenia wypłacone w danym okresie (miesiąc/kwartał/rok), a nie tak jak w badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej wynagrodzenia należne za dany okres (miesiąc/kwartał/rok). Ponadto zasady przekazywania danych różnią się w zakresie podmiotowym. W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej płatnicy składek przekazują do ZUS często dane zbiorcze (na poziomie centralnym) dotyczące wszystkich ubezpieczonych. W badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej dane przekazywane są według jednostek lokalnych. Różnice w zakresie podmiotowym mają wpływ na opracowanie ostatecznych wyników.

Badania Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz Wynagrodzenia w gospodarce narodowej są niemal w całości zbieżne w zakresie składników wynagrodzeń. Główne różnice definicyjno-metodyczne pomiędzy badaniami przedstawiono w tabelicy 1. Definicje podstawowych pojęć oraz szczegółowy zakres składników wynagrodzeń ujętych w badaniu Wynagrodzenia w gospodarce narodowej można znaleźć w zeszytach metodologicznych [1, 2, 3]. W badaniu Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej w zakres badanych wynagrodzeń wchodzi te ich składniki, które są uwzględniane w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne. Szczegółowy wykaz składników wynagrodzeń wchodzących w zakres podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne można znaleźć w poradnikach ZUS [7, 8] oraz w ustawach [10, 11].

Tablica 1. Główne różnice definicyjno-metodyczne między badaniami Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz Wynagrodzenia w gospodarce narodowej

Wyszczególnienie	Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej	Wynagrodzenia w gospodarce narodowej
Rodzaj badania	Badanie pełne.	Badanie w części pełne, a w części reprezentacyjne.
Źródła danych	Informacje pobierane ze źródeł administracyjnych (głównie dane ZUS).	Informacje zbierane na formularzach sprawozdawczych podmiotów gospodarki narodowej.
Okres referencyjny	Wynagrodzenia wypłacone w danym okresie (miesiąc/kwartał/rok).	Wynagrodzenia należne za dany okres (miesiąc/kwartał/rok).

ROZKŁAD WYNAGRODZEŃ W GOSPODARCE NARODOWEJ

Wyszczególnienie	Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej	Wynagrodzenia w gospodarce narodowej
Składniki wynagrodzeń		
Nagrody jubileuszowe	Badanie nie obejmuje nagród jubileuszowych. Nagrody te nie są uwzględniane w wynagrodzeniach jeżeli nie są wypłacane częściej niż co 5 lat, ponieważ nie wchodzą w zakres podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne.	Badanie obejmuje nagrody jubileuszowe.
Odprawy emerytalne i rentowe	Badanie nie obejmuje odpraw emerytalnych i rentowych. Odprawy te nie są uwzględniane w wynagrodzeniach, ponieważ nie wchodzą w zakres podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne.	Badanie obejmuje odprawy emerytalne i rentowe.
Wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej	Badanie obejmuje wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej. Nie ma możliwości wyodrębnienia tych składników z wartości ogółem wynagrodzenia.	Badanie obejmuje wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej. Jest możliwość wyodrębnienia tych składników z wartości ogółem wynagrodzenia.
Dodatkowe wynagrodzenia roczne żołnierzy oraz funkcjonariuszy	Badanie nie obejmuje dodatkowych wynagrodzeń rocznych żołnierzy i funkcjonariuszy. Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne dla żołnierzy i funkcjonariuszy jest uposażenie. Dodatkowe wynagrodzenia roczne nie wchodzą w zakres uposażenia.	Badanie obejmuje dodatkowe wynagrodzenia roczne żołnierzy i funkcjonariuszy.
Wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia, umowy o dzieło lub umowy agencyjnej z własnym pracodawcą bądź na rzecz własnego pracodawcy	Przy obliczaniu podstawowych wskaźników w badaniu ujmuje się wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia, umowy o dzieło lub umowy agencyjnej z własnym pracodawcą bądź na rzecz własnego pracodawcy. Zgodnie z zasadami obowiązującymi w ZUS, osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy oraz posiadająca dodatkowo umowę zlecenie, umowę o dzieło lub umowę agencyjną z tym samym pracodawcą bądź na rzecz tego samego pracodawcy zgłaszana jest do ZUS z tytułem ubezpieczenia świadczącym o stosunku pracy, a podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i/lub zdrowotne stanowi łączny przychód uzyskany ze stosunku pracy oraz z umów zleceń, umów o dzieło lub umów agencyjnych. Nie ma możliwości wyodrębnienia tych składników wynagrodzenia.	Przy obliczaniu podstawowych wskaźników w badaniu nie ujmuje się wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia, umowy o dzieło lub umowy agencyjnej z własnym pracodawcą bądź na rzecz własnego pracodawcy.

Źródło: opracowanie własne.

Załączniki

Załącznik 1. Wykaz kodów tytułu ubezpieczenia ZUS

Stan na styczeń 2024 [6, 15]

Kody tytułu ubezpieczenia ¹	Tytuł do ubezpieczenia
0110	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu
0111	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i z mocy przepisów szczególnych niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu
0112	osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe wypłacane po ustaniu zatrudnienia
0113	pracownik, za którego płatnik składek skorzystał z dofinansowania składek na ubezpieczenia społeczne ze środków budżetu państwa i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 25 ust. 2, 3 lub 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w brzmieniu obowiązującym do 1 stycznia 2008 r., a obecnie ma obowiązek dopłaty składek i przekazuje po 30 czerwca 2008 r. dokumenty rozliczeniowe korygujące za okres do grudnia 2007 r.
0120	pracownik młodociany
0124	były pracownik mianowany lub były urzędnik służby cywilnej, z którym został rozwiązany stosunek pracy, pobierający świadczenie pieniężne za okres po ustaniu zatrudnienia
0125	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacający składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE L 74 z 27.03.1972, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 05, t. 1, str. 83), zwanego dalej rozporządzeniem Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem Rady (WE) nr 987/2009
0126	pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i z mocy przepisów szczególnych niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacający składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009
0200	osoba wykonująca pracę nakładczą
0213	osoba wykonująca pracę nakładczą, za którą płatnik składek skorzystał z dofinansowania składek na ubezpieczenia społeczne ze środków budżetu państwa i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 25 ust. 2, 3 lub 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w brzmieniu obowiązującym do 1 stycznia 2008 r., a obecnie ma obowiązek dopłaty składek i przekazuje po 30 czerwca 2008 r. dokumenty rozliczeniowe korygujące za okres do grudnia 2007 r.
0310	członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną
0320	osoba wykonująca pracę w spółdzielni lub w gospodarstwie rolnym spółdzielni na innej podstawie niż stosunek pracy, niebędąca jej członkiem i wynagradzana według zasad obowiązujących członków spółdzielni, w tym kandydat na członka spółdzielni
0411	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług
0417	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu
0421	osoba współpracująca z osobą wykonującą umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług
0424	osoba współpracująca z osobą wykonującą umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu

¹ Podmiot podstawowy wraz z rozszerzeniem (4 znaki).

ROZKŁAD WYNAGRODZEŃ W GOSPODARCE NARODOWEJ

Kody tytułu ubezpieczenia ¹	Tytuł do ubezpieczenia
0426	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, opłacająca składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009
0428	osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacająca składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009
0430	osoba sprawująca opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 na podstawie umowy uaktywniającej, której składki finansuje budżet państwa
0431	osoba sprawująca opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 na podstawie umowy uaktywniającej, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia stanowi nadwyżka ponad kwotę, od której składki finansuje budżet państwa
0510	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, osoba prowadząca niepubliczną bądź publiczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty oraz osoba prowadząca pozarolniczą działalność w zakresie wolnego zawodu
0511	osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność oraz z osobą fizyczną, o której mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców
0512	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia
0513	osoba niepełnosprawna, która po raz pierwszy podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i skorzystała z dofinansowania składek na ubezpieczenia społeczne ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 25 ust. 3b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w brzmieniu obowiązującym do 1 stycznia 2008 r., a obecnie ma obowiązek dopłaty składek i przekazuje po 30 czerwca 2008 r. dokumenty rozliczeniowe korygujące za okres do grudnia 2007 r.
0520	twórca
0530	artysta
0540	osoba niepodlegająca ubezpieczeniom społecznym i podlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu, zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców
0543	wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej oraz akcjonariusz prostej spółki akcyjnej wnoszący jako wkład świadczenie pracy lub usług
0544	osoba prowadząca pozarolniczą działalność, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu
0545	osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu
0570	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia
0572	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia
0580	osoba prowadząca pozarolniczą działalność, której zasiłek macierzyński nie przekracza kwoty świadczenia rodzicielskiego
0581	osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, której zasiłek macierzyński nie przekracza kwoty świadczenia rodzicielskiego
0590	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od przychodu
0592	osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od przychodu

DISTRIBUTION OF WAGES AND SALARIES IN THE NATIONAL ECONOMY

Kody tytułu ubezpieczenia ¹	Tytuł do ubezpieczenia
0610	poseł lub senator pobierający uposażenie
0710	stypendysta sportowy pobierający stypendium i podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu albo wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu
0720	stypendysta sportowy pobierający stypendium i podlegający z tego tytułu wyłącznie ubezpieczeniom społecznym
0800	osoba wykonująca odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania
0900	osoba pobierająca dodatek solidarnościowy
0910	osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych, osoba pobierająca świadczenie integracyjne
0911	osoba bezrobotna niepobierająca zasiłku dla bezrobotnych lub stypendium
0920	osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez powiatowy urząd pracy lub inny niż powiatowy urząd pracy podmiot kierujący oraz osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania studiów podyplomowych
0940	osoba zamieszkała w Rzeczypospolitej Polskiej pobierająca zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne
0941	osoba pobierająca zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne, zamieszkała w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej
0942	osoba niepobierająca zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego z przyczyn określonych w art. 27 ust. 1 pkt 3–6 i ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, niepodlegająca obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, której nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne
1010	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru
1011	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od minimalnej podstawy oraz od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru, należną za okres do dnia 31 marca 2004 r.
1012	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru
1020	duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, będący członkiem zakonu kontemplacyjno-klauzurowego lub misjonarzem, opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru
1050	alumn seminarium duchownego, nowicjusz, postulant i juniorysta, podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu
1110	żołnierz niezawodowy w służbie czynnej oraz żołnierz odbywający zawodową służbę wojskową w trakcie kształcenia
1111	osoba odbywająca służbę zastępczą
1114	funkcjonariusz w służbie kandydackiej oraz kandydat na żołnierza zawodowego
1120	żołnierz zawodowy
1130	funkcjonariusz Policji
1131	funkcjonariusz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu
1132	funkcjonariusz Straży Granicznej
1133	funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej
1134	funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej
1135	funkcjonariusz Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa albo Straży Marszałkowskiej
1140	funkcjonariusz Służby Więziennej
1150	osoba w stanie spoczynku pobierająca uposażenie
1151	osoba pobierająca uposażenie rodzinne
1152	osoba pobierająca uposażenie po zwolnieniu ze służby lub świadczenia pieniężne o takim samym charakterze
1153	żołnierz lub funkcjonariusz, za którego jest obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w związku ze zwolnieniem ze służby lub utratą prawa do emerytury bądź renty
1211	osoba przebywająca na urlopie wychowawczym

ROZKŁAD WYNAGRODZEŃ W GOSPODARCE NARODOWEJ

Kody tytułu ubezpieczenia ¹	Tytuł do ubezpieczenia
1240	osoba pobierająca zasiłek macierzyński
1250	osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, która bezpośrednio przed podjęciem opieki podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność
1260	osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, która bezpośrednio przed sprawowaniem opieki podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako zleceniobiorca
1270	osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, która bezpośrednio przed podjęciem opieki podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność albo ze zleceniobiorcą
1280	osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, która bezpośrednio przed podjęciem opieki podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako osoba duchowna
1290	osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, podlegająca wyłącznie ubezpieczeniu emerytalnemu
1310	osoba, która na podstawie odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy pobiera świadczenie socjalne wypłacane w czasie urlopu innego niż kolejowy
1320	osoba pobierająca zasiłek socjalny na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia
1321	osoba, która na podstawie odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy pobiera świadczenie socjalne wypłacane w czasie urlopu kolejowego
1322	osoba pobierająca świadczenie socjalne w okresie zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy
1422	świadczeniobiorca, za którego jednostka organizacyjna pomocy społecznej albo wójt, burmistrz lub prezydent miasta ma obowiązek opłacać składki
1430	osoba pobierająca świadczenie wspierające
1431	osoba niepodjęjąca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie pobierającej świadczenie wspierające, podlegająca z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu
1432	osoba niepodjęjąca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie pobierającej świadczenie wspierające, podlegająca z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym, niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu
1433	osoba niepodjęjąca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie pobierającej świadczenie wspierające, podlegająca z tego tytułu ubezpieczeniu zdrowotnemu, niepodlegająca ubezpieczeniu społecznym
1811	student lub doktorant, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne, z wyłączeniem osób, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt. 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
1812	doktorant, podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne
1813	doktorant, podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym, niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu
1823	student lub doktorant, który odbywa kształcenie w Rzeczypospolitej Polskiej, absolwent, który odbywa w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż, oraz odbywający kursy języka polskiego lub kursy przygotowawcze do podjęcia nauki w języku polskim, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
1830	słuchacz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego
1900	osoba podlegająca dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, na podstawie art. 7 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
1910	osoba podlegająca dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej
2010	sędzia
2020	prokurator, ławnik sądowy, aplikant Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury
2030	sędzia lub prokurator, za którego jest obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, w związku z rozwiązaniem lub wygaśnięciem stosunku służbowego
2110	dziecko, uczeń, absolwent odbywający w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż oraz osoba odbywająca kurs języka polskiego lub kurs przygotowawczy do podjęcia nauki w języku polskim, niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, z wyłączeniem osób, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

DISTRIBUTION OF WAGES AND SALARIES IN THE NATIONAL ECONOMY

Kody tytułu ubezpieczenia ¹	Tytuł do ubezpieczenia
2210	kombatant lub osoba represjonowana albo działacz opozycji antykomunistycznej lub osoba represjonowana z powodów politycznych, których nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne
2230	osoba podlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu uprawnienia do świadczeń alimentacyjnych na podstawie ugody sądowej lub prawomocnego orzeczenia sądu
2240	członek rady nadzorczej, podlegający z tego tytułu wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu
2241	członek rady nadzorczej, podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu
2242	członek rady nadzorczej, podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu
2250	osoba powołana do pełnienia funkcji na mocy aktu powołania oraz prokurent, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
2330	małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
2410	osoba objęta dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym lub wolontariusz, niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu, za którego składkę na ubezpieczenie zdrowotne dobrowolnie finansuje korzystający, o którym mowa w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
2500	emeryt lub rencista, lub osoba pobierająca rodzicielskie świadczenie uzupełniające zamieszkała w Rzeczypospolitej Polskiej, których składka na ubezpieczenie zdrowotne finansowana jest przez świadczeniobiorcę
2501	emeryt lub rencista zamieszkały w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, którego składka na ubezpieczenie zdrowotne finansowana jest przez świadczeniobiorcę
2510	emeryt lub rencista zamieszkały w Rzeczypospolitej Polskiej, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
2511	emeryt lub rencista zamieszkały w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, którego nie dotyczy obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
2600	osoba pobierająca nauczycielskie świadczenie kompensacyjne zamieszkała w Rzeczypospolitej Polskiej
2601	osoba pobierająca nauczycielskie świadczenie kompensacyjne zamieszkała w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej
2700	osoba pobierająca emeryturę pomostową zamieszkała w Rzeczypospolitej Polskiej
2701	osoba pobierająca emeryturę pomostową zamieszkała w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej
3000	osoba, za którą należy rozliczyć i opłacić składki lub należne świadczenia w dokumentach rozliczeniowych składanych nie wcześniej niż za następny miesiąc, po ustaniu tytułu do ubezpieczeń
5000	inny tytuł do ubezpieczeń

Załącznik 2. Wykaz kodów świadczenia/przerwy ZUS

Stan na styczeń 2024 [6, 15]

Kody świadczenia/ przerwy	Opis kodów świadczenia/przerwy
Przerwa w opłacaniu składek	
111	urlop bezpłatny
121	urlop wychowawczy udzielony na podstawie art. 186 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy
122	urlop wychowawczy udzielony na podstawie art. 186 § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy
131	urlop opiekuńczy w rozumieniu art. 173 ¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks Pracy
151	okres usprawiedliwionej nieobecności w pracy, bez prawa do wynagrodzenia lub zasiłku
152	okres nieusprawiedliwionej nieobecności w pracy
Rodzaj świadczenia	
212	zasiłek wyrównawczy z ubezpieczenia chorobowego
214	zasiłek wyrównawczy z ubezpieczenia wypadkowego
215	wyrównanie zasiłku wyrównawczego z ubezpieczenia chorobowego
216	wyrównanie zasiłku wyrównawczego z ubezpieczenia wypadkowego
Rodzaj świadczenia i przerwy	
311	zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu macierzyńskiego lub urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego
312	zasiłek opiekuńczy z ubezpieczenia chorobowego
313	zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego
314	zasiłek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego
315	wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu macierzyńskiego lub urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego
316	wyrównanie zasiłku opiekuńczego z ubezpieczenia chorobowego
317	wyrównanie zasiłku chorobowego z ubezpieczenia chorobowego
318	wyrównanie zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego
319	zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego
320	wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego
321	świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia chorobowego
322	świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia wypadkowego
323	wyrównanie świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia chorobowego
324	wyrównanie świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego
325	zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego
326	wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego
327	zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu ojcowskiego
328	wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu ojcowskiego
329	podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego
331	wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy z powodu choroby, finansowane ze środków pracodawcy
332	wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy z powodu choroby, finansowane ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

DISTRIBUTION OF WAGES AND SALARIES IN THE NATIONAL ECONOMY

Kody świadczenia/ przerwy	Opis kodów świadczenia/przerwy
335	wyrównanie wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy z powodu choroby, finansowane ze środków pracodawcy
336	wyrównanie wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy z powodu choroby, finansowane ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
337	zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem posiadającym zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
338	zasiłek macierzyński z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego, przysługującego w wymiarze do 9 tygodni na podstawie art. 182 ^{1a} § 4 albo art. 183 § 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy
339	wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem posiadającym zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
340	wyrównanie zasiłku macierzyńskiego z ubezpieczenia chorobowego za okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego, przysługującego w wymiarze do 9 tygodni na podstawie art. 182 ^{1a} § 4 albo art. 183 § 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy
350	inne świadczenia/przerwy

Załącznik 3. Lista zmiennych źródłowych

Zbiór danych jednostkowych ZUS o osobach ubezpieczonych i płatnikach składek:

Zmienna	Opis zmiennej
ubezp_PESEL_ZUS	Numer PESEL ubezpieczonego
ubezp_plec_ZUS	Płeć ubezpieczonego
ubezp_rok_ur_ZUS	Rok urodzenia ubezpieczonego
ubezp_kod_tytuł_ubez_ZUS	Kod tytułu ubezpieczenia
ubezp_wymiar_czas_praca_ZUS	Wymiar czasu pracy
ubezp_kod_obyw_ZUS	Kod obywatelstwa ubezpieczonego
ubezp_zawod_kod_ZUS	Kod zawodu ubezpieczonego
ubezp_rodzaj_ubez_ZUS	Rodzaj ubezpieczenia (społeczne, zdrowotne, społeczne i zdrowotne)
ubezp_data_skladki_ZUS	Data początku obowiązywania składek
ubezp_kod_sw_ZUS	Kod świadczenia lub przerwy w płaceniu składek
ubezp_data_od_sw_ZUS	Data od której nastąpiła wypłata świadczenia lub przerwy w opłaceniu składki
ubezp_data_do_sw_ZUS	Data do której nastąpiła wypłata świadczenia lub przerwy w opłaceniu składki
ubezp_podst_skladki_uber_ZUS	Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe
ubezp_kod_przekr_podst_uber_ZUS	Kod informacji o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe
ubezp_kod_kraj_ZUS	Kod państwa ubezpieczonego
ubezp_adr_zam_kod_gmn_ZUS	7-znakowy kod TERYT gminy adresu zamieszkania ubezpieczonego
ubezp_podst_skladki_ubz_ZUS	Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne
ubezp_kwota_skladki_ube_ZUS	Kwota składki na ubezpieczenie emerytalne (finansowana przez ubezpieczonego)
ubezp_kwota_skladki_ubr_ZUS	Kwota składki na ubezpieczenie rentowe (finansowana przez ubezpieczonego)
ubezp_kwota_skladki_abc_ZUS	Kwota składki na ubezpieczenie chorobowe (finansowana przez ubezpieczonego)
ubezp_kwota_skladki_ubw_ZUS	Kwota składki na ubezpieczenie wypadkowe (finansowana przez ubezpieczonego)
platnik_kod_deklar_ZUS	Kod deklaracji ubezpieczeniowej
platnik_NIP_ZUS	Numer identyfikacji podatkowej płatnika
platnik_REGON_ZUS	Numer REGON płatnika
platnik_nazwa_ZUS	Pełna nazwa płatnika/firmy
platnik_data_skladki_ZUS	Data początku obowiązywania składek
platnik_adr_zam_kod_kraj_ZUS	Kod państwa zamieszkania płatnika
platnik_adr_zam_kod_gmn_ZUS	7-znakowy kod TERYT gminy miejsca zamieszkania płatnika
platnik_adr_s_kod_kraj_ZUS	Kod państwa siedziby płatnika
platnik_adr_s_kod_gmn_ZUS	7-znakowy kod TERYT gminy miejsca siedziby płatnika

Zbiór danych jednostkowych CRP KEP dotyczących osób fizycznych:

Zmienna	Opis zmiennej
PESEL_KEP	Numer PESEL podatnika
plec_KEP	Płeć podatnika
data_ur_KEP	Data urodzenia podatnika
adr_zam_kod_kraj_KEP	Kod kraju adresu zamieszkania podatnika
adr_zam_kod_gmn_KEP	7-znakowy kod TERYT gminy miejsca zamieszkania podatnika

Zbiór danych jednostkowych CRP KEP dotyczących osób fizycznych prowadzących samodzielnie działalność gospodarczą:

Zmienna	Opis zmiennej
NIP_KEP	Numer identyfikacji podatkowej podatnika
REGON_KEP	Numer identyfikacyjny REGON podatnika
pkd2007_KEP	Kod PKD rodzaju działalności podatnika
adr_zam_kod_gmn_KEP	7-znakowy kod TERYT gminy miejsca zamieszkania podatnika

Zbiór danych jednostkowych CRP KEP dotyczących osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej:

Zmienna	Opis zmiennej
NIP_KEP	Numer identyfikacji podatkowej podatnika
REGON_KEP	Numer identyfikacyjny REGON podatnika
pkd2007_KEP	Kod PKD rodzaju działalności podatnika
adr_s_kod_gmn_KEP	7-znakowy kod TERYT gminy miejsca siedziby i do korespondencji

Zbiór danych jednostkowych BJS dotyczących jednostek statystycznych:

Zmienna	Opis zmiennej
REGON_BJS	Numer identyfikacyjny REGON jednostki
NIP_BJS	Numer identyfikacji podatkowej jednostki
PKD07_BJS	Kod PKD rodzaju działalności jednostki
SEKC_PKD7_BJS	Sekcja PKD rodzaju działalności jednostki
FW_BJS	Forma własności jednostki
FWM_BJS	Forma własności jednostki macierzystej
SEK_BJS	Sektor formy własności jednostki
SEKM_BJS	Sektor formy własności jednostki macierzystej
FPN_BJS	Forma prawna nowa jednostki

Załącznik 4. Zmiany w zeszycie metodologicznym

Rok	Nr rozdziału w edycji wprowadzenia zmiany	Nr rozdziału w najnowszej edycji	Opis wprowadzonej zmiany
2023	Pierwsza edycja Zeszytu metodologicznego		
2024	Zmiana nazwy Zeszytu metodologicznego na Rozkład wynagrodzeń w gospodarce narodowej		
2024	Metadane	Metadane	zaktualizowano informację o prezentacji rezultatów badania
2024	Rys historyczny	Rys historyczny	uzupełniono historię badania dot. 2024 r.
2024	1.2.	1.2.	na stronie 8 uszczegółowiono zapis o zastosowanej metodyce
2024	2	2	usunięto informację o eksperymentalnym charakterze badania
2024	4.3.2	4.3.2	w przypisach na stronie 15 usunięto kody 1112 i 1113
2024	4.3.3	4.3.3	w przypisach na stronie 18 usunięto kody 1112 i 1113
2024	4.3.3	4.3.3	na stronie 17 dodano akapit z uszczegółowieniem zastosowanej metodyki
2024	4.3.3	4.3.3	na stronie 18 poprawiono wzór (3) i jego opis – zamiana „-” na „+”
2024	6	6	zaktualizowano informację o formach prezentacji rezultatów badania
2024	Dodatek A	Dodatek A	na stronie 29 w Tablicy 1 dodano 2 wiersze z uszczegółowieniem zastosowanej metodyki
2024	Załącznik 1	Załącznik 1	zaktualizowano załącznik według stanu prawnego na styczeń 2024 r.
2024	Załącznik 2	Załącznik 2	zaktualizowano załącznik według stanu prawnego na styczeń 2024 r.